

## БАГАТОГРАННА Й НАСИЧЕНА ФІЛОСОФІЯ КІНО

Кіно, з'явившись наприкінці XIX ст., розвивалося у XX ст. семимільними кроками, ставши якщо не найважливішим з мистецтв, то вже точно найбільш видовищним та популярним посеред них. Використовуючи минулі і створюючи сучасні сюжети, кінематограф одразу зміцнив свої позиції у взаєминах із глядачем. Свого часу першодрукар Й.Гутенберг створив нову епоху і книга змінила архітектуру; тепер кіно створює нову епоху, і настає час кінематографічної виразності.

Суть кінематографа, найважливіше у ньому, полягає у тому, що подію, ідею чи відчуття кіно виражає не просто за допомогою зображення, а за допомогою зображення, що рухається. Саме ритм, послідовність, зумовлена динамікою руху, нерозривно пов'язана з технікою та законами світла, відрізняє кінематограф від інших мистецтв, робить його мистецтвом особливим.

Ось чому кіно – це живе мистецтво. Основою кінематографічного простору, зокрема, є ілюзорний простір картини. Однак поряд з цим чи, швидше, понад це, мистецтво кіно має у своєму розпорядженні ще одну форму простору, недоступну іншим видам мистецтва. Цей простір даний технікою розкадрування. Справа у тому, що при зміні кадру – поступової чи несподіваної – завжди змінюється і спрямованість об'єктива чи розташування у просторі всього апарату. І це просторове переміщення супроводжується свідомістю глядача особливим відчуттям, яке вже багаторазово було описано як ілюзорне переміщення самого глядача.

Ось чому такі дорогі цінні точки зіткнення з реальністю, ось чому зайве теоретизування, суто теоретичне конструювання не дає у кіно особливих результатів. Відомі імена режисерів, а за ними і естетиків, які давали теоріям захопити себе і намагалися робити свої фільми, підкоряючись якійсь одній теорії, з цього нічого солідного не виходило.

Масове кіно сьогодні знає, чого хоче глядач, а глядач, своєю чергою, шукає у кіно те, що необхідно саме йому: від емоційних переживань до естетичних, від необтяжливої півторагодинної розваги до можливості бути залученим до витонченої інтелектуальної гри.

Але успіх у публіки – це те, що, швидше, лежить на поверхні і більшою мірою має відношення до зовнішньої сторони питання про те, що ж є кіно як вид мистецтва, в чому його зміст та завдання. При спробі відповісти на ці

питання по суті ми звертаємось до досвіду філософської рефлексії кіно, чи філософії кіно.

Філософія кіно це сучасний розділ філософії, який прагне зрозуміти та вивчити основні проблеми кіно з погляду філософії.

З усіх форм масової комунікації, зі всіх видів мистецтва кіно займає у суспільстві становище унікальне. М.Маклюен відносить кіно до «гарячих» засобів мас-медіа, тобто до таких, які повністю опановують сприйняття глядачів і змушують глядача ідентифікуватися з героями фільму, а іноді і з самою кінокамерою. Специфіка кіновидовища – у його всебічному впливі на глибинні пласти свідомості, у прориві до архетипів колективного несвідомого. Глядачі, що зібралися разом, і сьогодні занурюються у цей світ сновидінь, що апелює до бездонної і стародавньої архаїки людської свідомості, зачіпає всі струни душі і одночасно відображає найзлободенніші проблеми сучасності.

Жодне мистецтво не передає з такою достовірністю – саме внаслідок того, що не є фотографією, що рухається, яка копіює реальність, а є продуктом колективної творчості та споживання, – наше повсякденне життя, наші звички та звичаї, роблячи їх максимально доступними найширшим масам. Сама природа кіно соціалізує людей, об'єднує їх – і не тільки тому, що воно є синтезом усіх інших мистецтв (і у цьому сенсі має лише одну аналогію – храмове дійство), а й тому, що кіно є індустрією, яка має окупатися, не обтяжуючи суспільство матеріальною залежністю, компенсуючись виконанням «соціального замовлення».

Упорядковуючи і виносячи у сферу свідомості індивідуальні та соціальні міфи, кіно переосмислює їх у дусі кожного нового десятиліття, що для історії кіномистецтва є цілою епохою. Вторгаючись у повсякденність, мерехтливий промінь проектора змушує нас осмислювати і переживати наше життя як щось набагато цінніше і значніше, ніж те, як ми його сприймали самі. І в цьому – правда кіно, бо воно не підміняє собою реальність, але міфологізує приватне та суспільне життя, надаючи кожній дії та руху душі людини неповторний та епічний розмах. У житті трапляються набагато неймовірніші речі, відбуваються збіги та випадковості, набагато дивовижніші, ніж на екрані, але кіно пропонує нам проблеми, символи та знаки у більш оголеному та драматизованому вигляді. Як найважливіша соціально-психологічна сила, кіно звільняє глядача від напруги минулого дня, від екзистенційної туги, від численних фобій, від почуття провини чи незахищеності... Фільм жахів очищає підсвідомість від страху смерті чи хвороби, комедія знімає конфлікт між суспільством та індивідом; пафос детектива – у проголошенні права кожної людської особи на захист від будь-яких посягань ззовні тощо.